

Систематичан и темељан у прикупљању фактографског материјала, уздржан и обазрив у тумчењу чињеница и ингениозан у извођењу анализа, Цветковић се сврстао у групу озбиљних младих истраживача. Његов мотив је, превасходно, усвајање и изношење знања према мерилима историјске науке, што га ограђује од, у наше време не ретке, појаве да млади истраживачи, на почетку каријере, настоје да по сваку цену, волшебно, помере границе сазнања тако што ће дати своје преслободне, неутемељене, вредносне судове о одређеним појавама селективним коришћењем литературе, без ширег ослонаца на изворну грађу и без озбиљних анализа.

Када се сагледа резултат овог истраживања и утврди бројност и садржај ивора, обим и разноврсност литературе и проблеми у изналагању методолошких решења неопходних да се обради сложена тема каква је *Економски односи Југославије и Француске 1918–1941*, постаје јасније зашто историчари заобилазе економско-историјске теме.

Др Драган АЛЕКСИЋ

Katarina Spehňjak,
Britanski pogled na Hrvatsku 1945.–1948,
Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2006, 366 str.

Британско присуство на простору Балкана у периоду после 1918. па на даље тема је која је закупљала бројне историчаре и истраживаче у некадашњој југословенској држави и ван ње. Објављен је низ монографија и зборника грађе, различите вредности и приступа, али су многа питања остала и даље отворена. Др Катарина Спехњак, сарадница Хрватског института за повијест, објавила је недавно књигу под насловом *Британски поглед на Хрватску 1945.–1948.* као резултат вишемесечних истраживања у National Archives: Public Record Office, Kew, London. Посебну пажњу приликом истраживања посветила је фонду FO 371- политичка кореспонденција али и другим фондовима (Cabinet Office, Prime Minister's Office, War Office и др.) Ауторка ипак наглашава да њена истраживања нису завршена и да обим постојеће грађе захтева додатне напоре истраживача.

Истраживања која је обавила у Лондону, др Катарина Спехњак је допуњавала већ постојећим и објављеним истраживањима, али и грађом Хрватског државног архива у Загребу и Архива Србије и Црне Горе из Београда. Она је покушала да на једном месту обухвати све важне аспекте политичких и економских односа и културне сарадње Британије и Југославије у посматраном периоду. Мада је основни циљ истраживања био британски поглед на Хрватску, сама ауторка каже да Британци нису тадашњу НР Хрватску посматрали као нешто издвојено, већ као део ФНРЈ, па према томе није постојала ни нека „посебна” политика Велике Британије према Хрватској. Тамо где је било могућности, др К. Спехњак је пратила перцепције британских извештача и издвајала оно што се тицало хрватског простора.

Монографија је структурирана у три хронолошко-проблемске целине које се односе на британско војно и политичко присуство у Југославији током Другог светског рата (питање британских војних мисија, војна сарадња током рата и политичка питања крајем рата), на политичке, привредне и културне односе Британије и Југославије 1945–1948. (завршне војне операције 1945, спорна питања

у односима: питање Трста, Истре и Словеначког приморја, улога др Ивана Шубашића, југословенски избори за Уставотворну скупштину 1945, изручење особа осумњичених за ратне злочине, питање положаја Католичке цркве, однос Британаца према југословенској опозицији у земљи и иностранству, британско-југословенски инциденти, питање накнаде за национализовану британску имовину, начела и облици британског пропагандног деловања у Југославији, итд.) и британски поглед на Хрватску у истом раздобљу (Хрватска у дипломатским извештајима, рад Генералног конзулата Велике Британије у Загребу и Конзулата у Сплиту, истакнуте особе у дипломатским извештајима). Др Катарина Спехњак упозорава на низ спорних питања у односима Велике Британије и Југославије (брига британске владе за судбину југословенске монархије, ратна подршка генералу Дражи Михаиловићу, улога Британаца у изручењу припадника домобранске и усташке војске Југословенској армији у мају 1945. у Аустрији, судбина западних граница Југославије, помоћ UNRRA-е, позиција др Ивана Шубашића, прихватање легитимности новог комунистичког поретка у Југославији и др.), али додаје како је свесна да у неким аспектима њено истраживање није до краја разјаснило сва спорна питања, па чак ни сва постављена питања. Добро структурирана, јасно и прегледно изложена, поткрепљена бројним новим чињеницама и врло корисним и опсежним коментарима у тексту и фуснотама (посебно на већ постојећу литературу и питања која су до сада покретана), монографија др Катарине Спехњак представља незаобилазан допринос за све истраживаче који се баве историјом југословенске државе, спољнополитичким односима, историјом Другог светског рата, судбином монархије, сукобом са Инромбиroom и др. Књига је опремљена бројним фотографијама, пописом извора и именским регистром.

Др Радмила РАДИЋ

**Коста Николић, Бојан Б. Димитријевић,
Данило Грегорић и 25. март 1941,
Институт за савремену историју, Београд, 2007, 265 стр.**

Мало који догађај је толико утицао на ток историје једне земље и њених народа као што је то био случај са пучем од 27. марта 1941. Он је пак, како је познато, непосредно изазван приступањем Југославије Тројном пакту, иако су постојали и бројни дубљи узроци. Шта год историчари или лаици мислили о ова два догађаја, сви ће се сложити да су они били у правом смислу речи судбински. Уз то, они до данас, упркос обимној грађи и бројним историографским радовима, нису до краја расветљени. Због тога је више него оправдано појављивање једне овакве књиге, која пре свега из перспективе једног савременика сагледава приступање пакту, оно што му је претходило и оно што је уследило.

Уводни део књиге се састоји из Предговора (стр. 7–10), прегледа досадашње историографије о 25. и 27. марту 1941. (стр. 10–14), и кратке скице о аутору главног дела књиге др Данилу Грегорићу (стр. 14–22). Овај последњи део је посебно занимљив јер читалачкој публици представља једну занимљиву, а занемарену личност, амбициозног и интелигентног посрбљеног Словенца, бившег љотићевца, затим сарадника Стојадиновића, па Немаца и на крају УДБ-е, који је скончао у